

mydlo -

<https://de.wikipedia.org/wiki/Seife#/media/File:Sapo-Seife.jpg>

Ch. Weigel st.: Výrobca mydla (medirytina, 1698)

mydlo benátske - benátske mydlo

mydlová bublina - pozri *bublina*

mydlový koreň - *koreň mydlový*

mykénska keramika - vyrobená na hrnčiarskom kruhu a maľovaná v štýle typickom pre vázové maliarstvo na gréckej pevnine (pozri *grécke vázové maliarstvo*) okolo asi 1600-1050 pr.Kr.; motívy sú predovšetkým rastlinné, živočíšne, geometrické a v neskorej fáze tiež stále viac ľudských postáv; nezdobená mykénska úžitková keramika má podobné tvary ako maľovaná; najstaršie nálezy mykénskej keramiky pochádzajú z Laconie a Argolidy; táto najskoršie fáza pokrýva obdobie od cca 1600/1550-1500 pr.Kr.; výzdoba a tvary nádob sú zozatiaťku veľmi silne ovplyvnené *mínojskou keramikou* z Kréty; v porovnaní s ňou predstavuje mykénska keramika jasnú pauzu; mínojská sa líši častejšími motívmi rôznych plavidiel; k mykénskej keramike patrí aj *cyperská dvojfarebná keramika*, *strmeňová váza*

https://en.wikipedia.org/wiki/Mycenaean_pottery

https://www.google.sk/search?q=B%C3%BCgelkanne&espv=2&biw=1849&bih=995&tbn=isch&imgil=dh1SJeB_ZgSjQM%253A%253BXRGrN4ujCf51eM%253Bhttps%25253A%25252F%2

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mykenische_B%252525C3%252525BCgelkanne.JPG&source=iu&pf=m&fir=dh1SJeB_ZgSjQM%253A%252CXRGrN4ujCf51eM%252C_&usg=__FEWi4ZZz1iziM36Q5k3OEBSmB18%3D&dpr=1&ved=0ahUKewj7oPWx4MfKAhXDcg8KHdXLACUQyjcINg&ei=XIunVvuCI8PIPdWXg6gC#imgrc=4z1YAKG6joeVAM%3A

Džbán (protogeometrický štýl, mykénska keramika, Cyprus)

Strmeňový džbán (geometrický štýl, mykénska keramika, 15.-13.st.pr.Kr.)

Kratér (mykénska keramika, hrobka Enkomi, Cyprus)

Kratér (mykénska keramika)

Strmeňová nádoba s chobotnicou (mykénska keramika, 1200-1100 pr.Kr.)

mykénske umenie - umenie národa homérskeho *Achájcov* od pol.2. tisícročia pred Kr.; predchodca *gréckeho antického umenia*, súčasť *egejskej kultúry*; pozri *Achájci*, *kyklopské múry*, *megaron*, *geometrický sloh*, *levia brána*

Baleka: umenie rozvíjajúce sa v rozmedzí 1500-1000 pr.Kr.; na gréckej pevnine v *Mykénach* (na rozdiel od *mínojského*, rozvíjajúceho sa na ostrove *Kréte*), mocenskom stredisku *Achájcov*; umenie spoločnosti organizujúcej sa do malých mestských štátov, ktorých vládcovia budovali pevnostné sídla, *hrady* (*Mykény*, *Tírinx*) narozdiel od krétskych palácov (*Knossos*, *Faistos*)

mykénske umenie možné rozdeliť na tri obdobia:

1) rané obdobie 1580-1500 pr.Kr.; vznik *stél* pod *mínojským* vplyvom; zdobené plochými reliéfmi (*špirálový ornament*, *figurálne výjavy*), ktoré mali aj vlastné mykénske rysy; mykénske umenie raného obdobia prezrazuje aj *egyptské vplyvy*: umelecké práce v kove, drobné sochárske milodary

2. stredné obdobie 1500-1400 pr.Kr.; tesný vzťah mykénskeho a krétskeho umenia (dôkaz podmanenia si *Mykén Krétou*; vegetabilný ornament tzv. *palácového štýlu* v *Knosse* na krétskej keramike prakticky splyva s ornamentom mykénskej keramiky; aj mykénske *fresky* sa od *mínojských* líšia iba motívom (*poľovnícke a bojové výjavy*), nie technikou a výtvarným názorom; mykénske práce v kove sa rozvíjali skôr ako prišli do styku s krétskym umením (*čelenky*, *poháre*,

dýky, spony, panciere; pozri *tzv. maska Agamemnónova, tzv. Nestorov pohár* a d.); vysoká rytecká technika, znalosti *cizelovania*, cit pre *kovotepecké* práce; v závere stredného obdobia vyhraňovanie mykénskeho umenia, rast jeho vplyvu v súvislosti s narastajúcou spoločenskou mocou Mykén

3.neskoré obdobie 1400-1000 pr.Kr.; vyvrcholenie mykénskeho obdobia, keď splyva s minojským umením na *Kréte* (ostrov je v tom čase kolonizovaný Grékmi a zničené sú zemetrasením aj minojské paláce) v jednotný celok (pozri *krétsko-mykénske umenie, minojské umenie*); v 2.pol.14. a v 13.st. pr.Kr. rozvinutá stavebná činnosť: *Tírinx*, *Levia brána*, *Átreova pokladnica*, priestory pre kult *héroov*; nástenné maliarstvo ťažilo technicky a výtvarne z minojskej maľby (zamerané však na vlastné motívy: jazda na vozoch, poľovnícke a bojové námety); mykénska keramika ďalej preberala dekor minojskej keramiky, ale v tomto období strácala tvarovú a dekoratívnu ušľachtilosť; na mykénske umenie nadviazalo grécke antické sochárstvo, maliarstvo a *vázové maliarstvo*; pozri *archaické obdobie antického Grécka, krétsky stĺp*

Mykény - staroveký *hrad* a osada s *hrobmi* peloponézskych vládcov z 1 600-1 200 pr.Kr.; obkolesený 900m dlhými a 6m širokými hradbami (2.pol.14.st.pr.Kr.; pozri *kyklopské múry, Levia brána*); kyklopské múry obkolesovali *areál* o rozlohe 30 tis. m²; pred bránami sa nachádzalo pohrebisko so *šachtovými hrobmi* a s deviatimi veľkými kupolovými hrobkami (pozri *kupola/sféra*); najväčšiu z nich tvorila *tzv. Átreova pokladnica*; podľa mýtov zakladateľom Mykén bol *Perseus* potom, čo si s priateľom *Megapentom* vymenili hrady (Perseus sa stal kráľom *Tírinxu* a Megapentes kráľom *Argu*); v okolí Tírinxu potom Perseus dal vybudovať mocné hrady Mideu a Mykény; Mykény strediskom mykénskej kultúry; Mykény obdobne ako ďalšie hrady boli zničené vpádmi *dórskeho kmeňov* okolo 1150 pr.Kr.; v 70.rokoch 19.st. archeologické vykopávky *Schliemann* (pozri *tzv. maska Agamemnónova*); pozri *Átreus a Thyestés; krétsko-mykénska kultúra, egejská kultúra, Achájski, mínos, tumulus; starovek; miazma; protogeometrický štýl, Apollon Agyieus*

http://it.wikipedia.org/wiki/Civilt%C3%A0_micenea

<http://it.wikipedia.org/wiki/Micene>

http://it.wikipedia.org/wiki/Civilt%C3%A0_micenea

Rekonštrukcia citadely v Mykénach v čase jej najväčšej slávy

Mykerionova pyramína - Menkaureova pyramída (v Gíze)

Myleus - gréc. - „mlynár“; v *gréckej mytológii* prídomek *Dia*, ktorý podľa povesti naučil ľudí používať mlynárske náčinie; tú istú úlohu v *rímskej mytológii* mala bohyňa *Ceres*; pozri *mlynári, mlynárstvo*

Mynnesten Johan van den - Majster I.A.M. zo Zwolle

Myratana - v Blakeovej básni *Tirieli* manželka tyrana Tiriela; jej meno môže odvodené od mena pochádzajúceho z Myrina, čo bola kráľovná Mauretánie

myrha - vonná živcová *klovatina/živica* (glejoživica) získavaná zo stromu myrhovníku; užívaná ako *kadidlo* a v spojení s *jantárom* ako kadidlo užívané pri pohrebe (*antika*); v motíve *Klaňanie troch kráľov* myrha darom, ktorý symbolizoval náznak Kristovej smrti (myrha používaná aj pri *balzamovaní*); pozri *kadidlo; Traja králi, sv. Mikuláš; pozri myrta*

Nový biblický slovník: *myrha* tvorila prímes v oleji svätého pomazania (*Exodus 30,23-33*); bola cenená pre svoje aromatické vlastnosti a užívala sa pri obradu ženského *očisťovania* (po období menštruácie)

Lurker: myrhou rozumieme silno aromatickú, horkú živicu jedného druhu balzamovníka; Egypťania ju používali na *balzamovanie*, Gréci a Rimania z nej získavali tekutinu, ktorú používali ako kozmetický prostriedok; v mojžišovskom kulte (pozri *Päť kníh Mojžišových*) sa myrha miešala do oleja svätého pomazania (*Exodus 30,23*); pre jej príjemnú vôňu nosievali ženy na prsiach vrecúško s myrhou; zatiaľ čo v *Starom zákone* je charakteristickou črtou myrhy jej príjemná vôňa, *Nový zákon* zdôrazňuje horkosť jej chute; keď sa *traja králi z Východu* prišli pokloniť *dieťaťu Ježišovi*, priniesli mu svoje dary: zlato, *kadidlo* a myrhu (*Matúš 2,11*); podľa neskoršieho výkladu to bolo symbolom viery (alebo tiež kráľovstva), klaňania a utrpenia, ako prorocké videnie Kristovej pozemskej púte; myrhové víno, ktoré ponúkli Spasiteľovi pred ukrižovaním (*Matúš 15,23*) sa užívalo ako omamný prostriedok; to, že ho Ježiš odmietol, je možné chápať ako výraz jeho odhodlania naplno podstúpiť utrpenie (pozri *ocot*); nakoľko sa myrha používala aj na konzervovanie mŕtvych tiel, stala sa obrazom posledného bolestiplného zastavenia na pozemskej púti, obrazom *smrti*; keď Ježiša kládli do hrobu, prišiel aj *Nikodém* a priniesol so sebou zmes myrhy a aloe (*Ján 19,39*); stredovekí *exegéti* videli v „myrhovej hore“ z Piesne piesní/ Piesne Šalamúnovej (4,6) Kristovu pašiovú horu - *Golgotu* (pozri *paralelizmus*); v diele *Speculum humanae salvationis* (Zrkadlo ľudského spasenia) nájdeme zobrazenie Božej matky so zväzočkom myrhy v ruke ako symbol jej účasti na utrpení a smrti Krista (pozri *sedem bolestí Panny Márie*)

-v súvislosti s heslom *fénix*: podľa antického výkladu pochádza z Arábie alebo z Indie; ako náhle dosiahne vek sto rokov, rozletí sa cez Libanon, kde nazbiera príjemne voňajúce byliny (*myrhu*)...

-v súvislosti s heslom *Myrrha*: v *gréckych bájach* dcéra cyperského kráľa *Kinyra/Kynyra*; zaľúbila sa do vlastného otca a pomocou svojej pestúcky sa tajne stala jeho milenkou; keď to otec odhalil, chcel ju okamžite zabiť; jej sa podarilo utiecť a v ďalekej cudzine sa prekliala; želala si, aby ju bohovia zbavili života i smrti; premenili ju teda na strom myrhovník, ktorému je určené stále plakať; kropaje, ktoré z kmeňa vyrážajú, sa dodnes nazývajú myrha

Keller: (Marek 15,23): „Ponúkli mu víno s *myrhou*, ale ho neprijal“; tento akt milosrdenstva spomínajú viac razy aj iné údaje; v starej židovskej Baraite sa hovorí: „Koho vedú na smrť, má dostať kúsok *kadidla* rozpusteného v pohári vína, aby mu omámilo zmysly...v Jeruzaleme ho štedro rozdávali a prinášali šľachetné ženy“

-bádateľ Moldenke súdi, že *myrhu* zmiešanú s vínom ponúkli Ježišovi tesne pred *ukrižovaním*, aby zmiernili bolesti, ako keď sa ťažkým pacientom pred anestéziou podáva opojný nápoj; Ježiš nápoj odmietol a útrapy klincovania znášal s jasným vedomím

J. Ch. Jegher podľa A. Sallaerta: Vyzliekanie odevu a ponúkanie pohára (drevoryt, ilustrácia ku knihe Judocus Andries: „Perpetua Crux sive Passio Jesu Christi“ 1649)

myrhovník - drevina rastúca v Afrike a juhozápadnej Ázii; poskytuje živicu, tzv. *myrhu*; myrhovníky boli súčasťou *mezopotámskej záhrady*

myriny - názov pre *tanagry* pochádzajúce z maloázijského mesta Myriny (4.-3.st.pr.Kr.)

myrmecoleon - mrakolev

Myrrha - v *gréckych bájach* dcéra cyperského kráľa *Kinyra/Kynyra*, s ktorým mala syna *Adonisa*; zaľúbila sa do vlastného otca a pomocou svojej pestúcky sa tajne stala jeho milenkou; keď to otec odhalil, chcel ju okamžite zabiť; jej sa podarilo utiecť a v ďalekej cudzine sa prekliala; želala si, aby ju bohovia zbavili života i smrti; premenili ju teda na strom *myrhu*, ktorému je určené stále plakať; kropaje, ktoré z kmeňa vyrážajú, sa dodnes nazývajú myrha; premenená na strom porodila svojho syna i brata, krásneho *Adonisa*, neskoršieho miláčika bohyne *Afrodity*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Myrrha>

M. Franceschini: Narodenie Adonisa (1690)

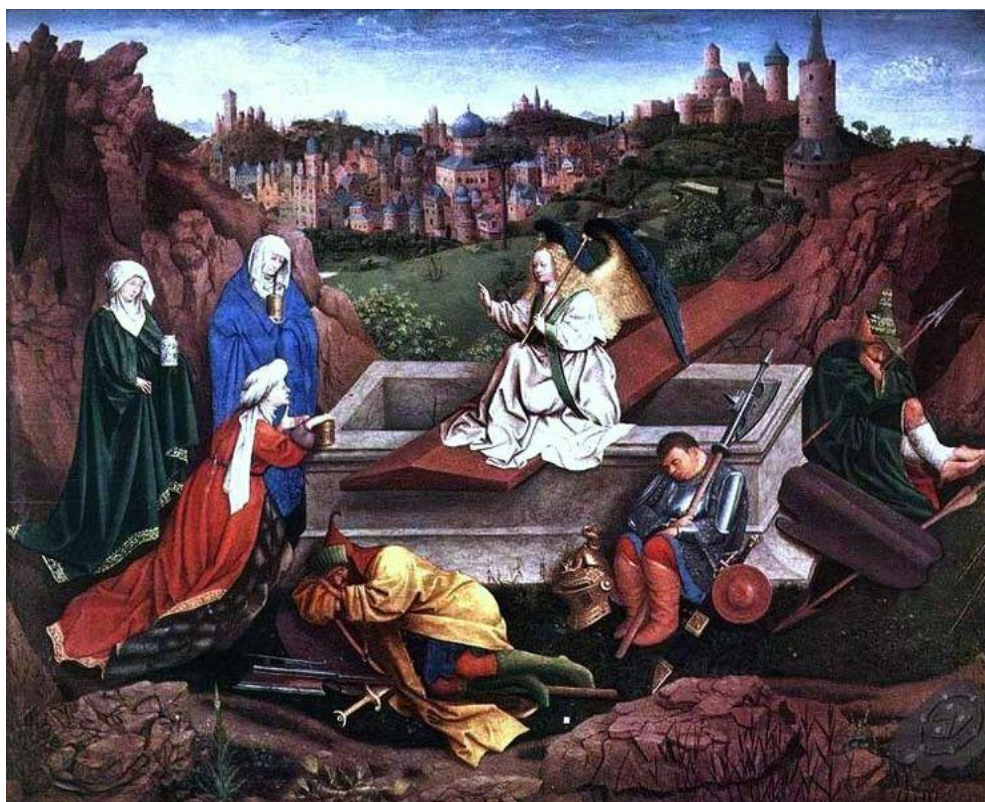

L. Desplaces podľa G. Franceschiniho: Narodenie Adonisa Myrrhou (rytina, 18.st.)

„myrrhophores“ - lat. – „nosičky myrhy“; myrrhophores je pomenovanie žien sprevádzajúcich mŕtveho Krista po ukrižovaní k hrobu (v jednom z variantov motívu zbožných žien pri hrobe nesú všetky tri nádoby s myrhou; pozri *Zbožné ženy pri hrobe/Tri Márie pri hrobe; Zjavenie Ježiša zbožným ženám; christologické motívy*

Zmŕtvychvstanie Krista. Tri Márie pri hrobe (Codex Egbert, 980-993)

H. van Eyck: Tri Márie pri hrobe (1420-1440)

J. de Gheyn II podľa K. van Mandera I: Vzkriesenie (rytina zo série Pašie, 1596-1598)

Sedem myrhofores (ruská ikona, 17.-zač.19.st)

Myrsilos - Kandaules

myrta - trvalo zelený krík alebo strom; jeho olej liečivom a bobule surovinou na výrobu vína; v gréckej antike je myrha zasvätená *Afrodite* a je symbolom *panenstva*; v rímskej antike symbol kvitnúcej prírody, jari života a *manželského* zväzku; myrtovej venček nosili zasvätení Afroditinho kultu, vetvičkou myrty sa zdobili rímski bojovníci na znamenie radosti z víťazstva dosiahnutého bez preliatia krvi (pozri *rímski bojovníci*) na rozdiel od *vavrínu*, ktorý bol pre Rimanov symbolom očistenia sa od krvi preliatej na bojisku; vetvička myrty alebo palica s myrťou symbolizovali radosť; myrta ako symbol panenstva: asýrske hadasatu znamená nevestu, hada=myrta; izraelská kráľovná *Ester* (Edissa, Hadassah) sa stala v *kresťanstve* predobrazom *Panny Márie*; porovnaj *myrhovník*, *myrha*; pozri *fénix*

-lat. myrtus; rod rastlín, kre, z čeľade myrhovitých; známo je asi 60 druhov; z listov sa získava tzv. myrtová *silica*; pozri *fénix* (Heinz-Mohr); *atribúty*, *symboly*, *alegérie* a *prírovnania*

Myrtilus -

<http://it.wikipedia.org/wiki/Mirtilo>

Myslбек Josef Václav - (†1922); najvýznamnejší český sochár na prelome 19. a 20.st., predstaviteľ monumentálneho realizmu a zakladateľ novodobého českého sochárstva; Myslbekovo sochárske dielo bolo od začiatku ovplyvnené *klasicizmom*, *novorenesanciou*, *antikou* a *secesiou*; tematická orientácia Myslbekovej tvorby vychádzala z ideí českého obrodeneckého hnutia; z umelcov mal na neho významný vplyv maliar *J. Mánes* - podobne ako on vytváral Myslbek typy českých bájných hrdinov a skutočné osobnosti českej histórie; Myslbekovu sochársku tvorbu možno

rozdeliť na idealizovanú (báje, z histórie vychádzajúca tvorba) a realistickú (tzv. monumentálny realizmus); V realizme uplatňoval Myslbek zásady klasickej harmónie („Kardinál Schwarzenberg“, „Humanita“ či „Oddanosť“). Vrcholom Myslbekovej monumentálno realistickej tvorby je potom jazdecká socha sv. Václava, umiestnená na pražskom Václavskom námestí. Na tomto diele pracoval viac ako tridsať rokov.

Josef Václav Myslbek nezostával len pri tvorbe mnonumentálnych diel, nezanedbateľnou súčasťou jeho diela je portrétna činnosť. Je autorom sochárskych portrétov mnohých významných osobností 19. storočia, napríklad Františka Palackého.

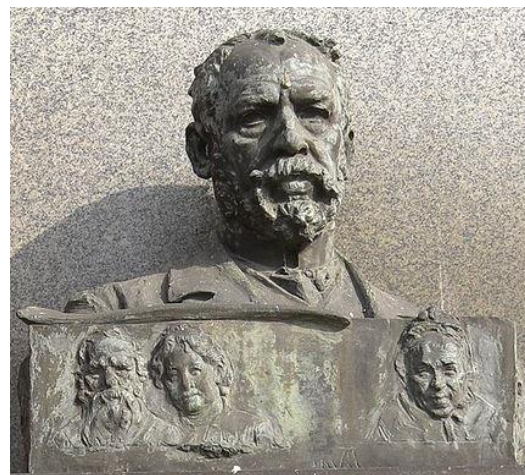
J. V. Myslbek: Socha sv. Anežky Přemyslovny (socha z pomníka sv. Václava na Václavskom námestí v Prahe, 19.st.)

J. V. Myslbek: Žrebec Ardo (predloha súsošia sv. Václava, umiestnená v Košiciach, 19.st.)

J. V. Myslbek: Zábaj a Slavoj (Vyšehrad, 19.st.)

J. V. Myslbek: Přemysl a Libuše (Vyšehrad, 1881)

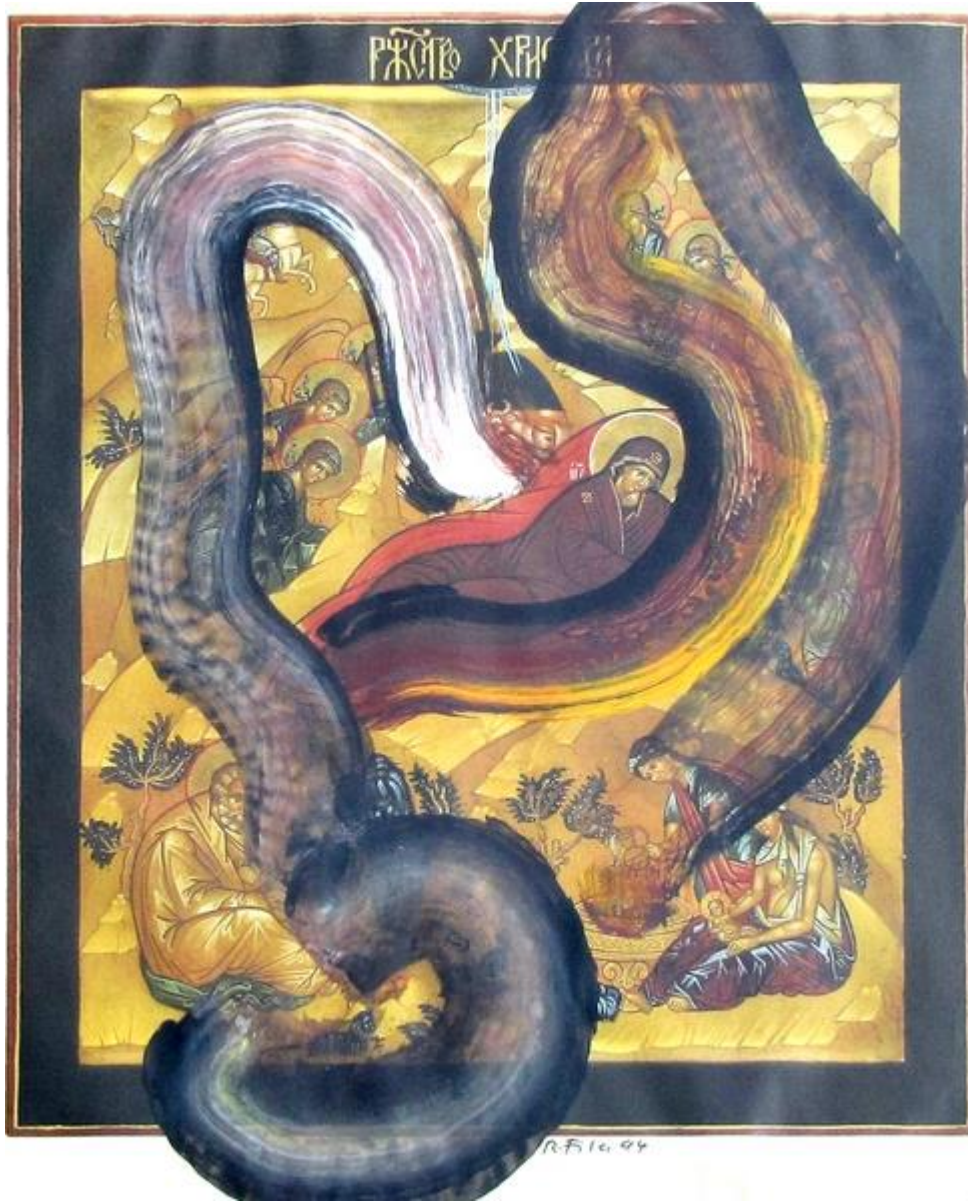
J. V. Myslbek: Sv. Václav (detail jazdeckej sochy sv. Václava, Praha, 19.st.)

J. V. Myslbek: Autoportrét

mystériá - z gréc. *mysterium* - „tajomstvo“; starogrec. *mysein* - „pevne stiahnuť pery“; pravda neprístupná ľudskému rozumu, poznaná iba prostredníctvom *zjavenia*; tiež staroveký tajný kultový obrad, venovaný bohom, ktorí mali vzťah k *smrti* a posmrtnému životu; boli prístupné iba zasvätencom (mytom); najstaršie doklady v egyptskom kultu *Usíreva* a *Éset* (divadelné predstavenia na Usírevovu počesť určené iba pre zasvätencom, zobrazujúce nielen výjavy z jeho života, ale aj jeho smrť); v maloázijskom prostredí kult *Sabazia*, *Kybely*; v gréckom prostredí *eleuzinie* (*Démétér* a *Persefóné*), *cerálie*, kult *Dionýza*, *Bakcha* (*bakchanálie*) alebo *Mitru* (pozri Biedermann: *pochodeň*); v tráckom prostredí *orfické mystériá*; v rímskom prostredí kult *Libera* a *Libery*, *Izidy*, *Bakcha* (pozri *bakchanálie*; porovnaj *saturnálie*, *luperkálie*); z mystérií vyvinutý obrad: *liturgia*; mystériami sa zaoberá v *budhizme* tantrizmus (pozri *tantra*), v *judaizme* sa nimi zaoberá *kabala*, v *islame* súfizm; pozri *telestérion*; *grécka antická kultúra*; škandinávске krajiny a Nemecko:

Walpurgina noc; Kelti: Beltane; granátové jablko (Heinz-Mohr); apokryf (Strážna veža); joni, kabala

<https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mysteries>

R. Fila: Mystery (akryl n ofsete)

mystériá antické - záväzným prostriedkom pre uskutočnenie deja (príchodu božstva) bolo mlčanie, ktoré občas prerušoval hromadný hlasitý prejav, ktorým sa prítomní dovoľávali príchodu vyššej sily; požadované ticho bolo ticho posvätné, absolútne, dosiahnuté napätou mysl'ou, ktorá pevne stiahla v očakávanom napätí pery alebo prižmúrila oči pri prudkom svetle sprevádzajúcom zjavujúce sa božstva; pevné stiahnutie pier alebo oči sa vyjadrovalo starobylým slovesom *mysein*, ktoré sa nachádza už v *mykénских* textoch z Pylu; s ním súvisí gramatický výraz *mystériá*, ktorý je množným číslom stredného rodu; z neskoršej doby je doložené jednotné číslo *mystérion*; *mystérion* malo byť tým stavom, ku ktorému dochádzalo po stiahnutí pier alebo oči, čiže stav posvätného ticha; jeho množné číslo (*mystériá*), ktorým sa dosahuje želaný dej všetkými zasvätenými, bolo prenesené na celý zasväcovací obrad; východiskom *mystérií* bol dej, v ktorom bohovia v ľudskej podobe vstupovali ako zakladatelia *mystérií* do posvätného vyprávania, *mýtu*; v *mýtu* sa dávalo obecné poučenie o tom, ako *mystériá* napomáhajú k dosiahnutiu posmrtnej blaženosti a vyrovnaného pokoja v prežívanom živote; táto skutočnosť vymedzuje vznik *mystérií*

do doby rozvinutého *antropomorfizmu* (zobrazovanie bohov v individuálnej ľudskej podobe), čiže do vrcholnej *doby bronzovej* v Grécku od pol.2.tis.pr.Kr.; obsah mýtu bol prevedený do ustálenej formy a v priebehu zasväcovania sa alebo oznámil alebo predvádzal; spočiatku ho predvádzali kňazi, neskoršie ich úlohu preberali aj skutoční herci a hudobníci; ich prítomnosť (na mystériách) máme doloženú, nevieme však, či títo profesionáli vystupovali aj pri zasväcovaní neverejnóm alebo iba v časti obecne prístupnej; nakoľko grécke mystériá existujú v okruhu *Déméter* alebo obdobnej bohyně plodnosti v prírode, môžeme ich vznik pripísať obradom, pri ktorým je mládež uvádzaná medzi dospelých; podľa tradície (*Homér*) vznikli prvé grécke mystériá na pokyn bohyně (*Déméter*) v *Eleuzíne* pri Aténach, kde jestvoval starobylý kult božskej dvojice, ktorú tvorila *Déméter* a jej dcéra *Persefoné*; druhé najrozšírenejšie mystériá boli v Andanii na Peloponézu a aj tie boli zasvätené *Déméter*; špecifickou zvláštnosťou mystérií bola ich prístupnosť každému bez ohľadu na pôvod a sociálne postavenie; všetky mystériá charakterizuje ich tolerancia k človeku vôbec, ich všeludskosť a úsilie o dosiahnutie blaženosti pomocou dobra; mystérijným kultom bolo cudzie konanie alebo uctievanie *zla* alebo privolávanie *zla* pomocou *démonov*; pokiaľ boli niektoré mystériá spojené s krvavými obetami, sú tieto obety nápodobou mýtického vyprávaní a iba ojedinele sú sprievodným prejavom viac menej polo zločineckých tajných združení, pri ktorých desivosť obradov mala vyvolať strach účastníkov a ich trvalé pripútanie k uzatvorenej spoločnosti

mystéria eleuzínske - eleuzínie

mystéria Isidine - tzv. Isidine mystéria

mystéria orfické - orfické mystéria

mystéria rímske - pozri rímske slávnosti a mystéria

mysticismus - citový vzťah medzi božstvom a človekom, ktorý usmerňuje pocity, myšlienky, činy a celé jestvovanie človeka; mystik sa usiluje priblížiť k bohu a podobať sa mu; mysticismus typický pre *barokové umenie*, ale typický je aj pre diela niektorých symbolikov, a objavuje sa v dielach jednotlivých osobností

Malá čl. encyklopédia: nábožensko-filozofický svetový názor založený na viere v nadprirodzené sily; skutočnosť sa v mysticizme delí na prirodzenú a nadprirodzenú; s nadprirodzenou skutočnosťou sa človek snaží nadviazať priame spojenie prostredníctvom zvláštnych psychologických postupov (osvietenie, relevácia, *extáza*) a obradov; mysticismus je starší ako všetky *náboženstvá* a je ich gnozeologickou základňou

pozri *mágia*, *okultizmus*, *alchýmia*, *atrológia*, *theurgia*, *súfizmus*, *theozofia*, *hesychazmus*; *Katarína Sienská*; *hermetika*, *kabala*, *náboženstvo*, *religio*, *apokastáza*; *križ morový*; *racionalizmus*, *symbolizmus*, *Der Blaue Reiter* (V. Kandinskij), *Die Blaue Vier* (Alexej Jawlensky), *orfizmus* (F. Kupka), *expresionizmus* (Emil Nolde); *bohéma* (Baleka)

<http://it.wikipedia.org/wiki/Misticismo>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mysticism>

mystická nula - nula mystická

mystické koleso - predstava *Ezechielovho* videnia *Jahveho* pohyblivého trónu; pozri *tetramorf*

Fra Angelico: Mystické koleso (1451)

mystické zasnúbenie/mystický sobáš - metaforické vyjadrenie duchovného zasnúbenia človeka s Bohom; podľa niektorých interpretov má svoj pôvod v starozákonnej Veľpiesni, ktorá bola v stredoveku vykladaná ako *alegória*, v ktorej nevesta tejto piesne symbolizuje *Pannu Máriu*; pozri *hieros gamos*

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=5
http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=15

Mystické zasnúbenie sv. Kataríny Alexandrijskej - sen bohatej šľachtickej *Kataríny Alexandrijskej*, o jej sobáši alebo zasnúbení s Ježiškom; ide o vyobrazenie *Jezuliatka* a *sv. Kataríny*, ako v prítomnosti *Panny Márie* preberá od Ježiša *prsteň*; podobný motív aj s *Katarínou Alexandrijskou*

Hall: 1.verzia odlišná od *Zlatej legendy* bola známa už roku 1337, ale bola pravdepodobne staršieho pôvodu; v legende sa vypráva, že Katarínin učiteľ, *pustovník*, jej dal obraz *Panny Márie* s dieťaťom (pozri *madona*); jej modlitby spôsobili, že sa dieťa Ježiš k nej najskôr otočilo tvárou, a neskôr, ako jej viera rástla, jej navliekalo na prst prsteň; táto téma sa vyskytuje v talianskom maliarstve od počiatku 14.st. a od tých čias je hojne prezentovaná; Panna Mária drží dieťa Ježiša na lone, to sa predkláňa, aby navlieklo prsteň svätici, ktorá kľučí pred ním; sv. Katarína je bohato oblečená, najmä v *benátskom maliarstve* 16.st.; niekedy sú výjavu prítomní *sv. Anna*, *Máriina matka*, a *sv. Jozef*; pojem mystického sobáša je niekedy chápaný ako metaforické vyjadrenie duchovného zasnúbenia človeka s Bohom; podľa niektorých interpretov má svoj pôvod v starozákonnej *Veľpiesni*, ktorá bola v stredoveku vykladaná ako *alegória*, v ktorej nevesta tejto piesne symbolizuje *Pannu Máriu*

Mystické zasnúbenie Svätej Kataríny, sv. Ján Krstiteľ a sv. Anton opát (1420)

G. David: Mystický sobáš sv. Kataríny (1510)

P. Veronese: Mystický sobáš sv. Kataríny (1547)

P. Veronese: Mystický sobáš sv. Kataríny (1547)

P. Veronese: Mystický sobáš sv. Kataríny (1555)

P. Veronese: Mystický sobáš sv. Kataríny (1547)

Guercino: Mys tické zasnúbenie Kataríny Alexandrijskej (perokresba hnedým atramentom a hnedé lavírovanie s obrysmi čiernou kriedou, 17.st.)

Guercino: Mystický sobáš sv. Kataríny Alexandrijskej (1620)

J. Tintoretto: Mystický sobáš sv. Kataríny Alexandrijskej (detail, 16.st.)

F. Lippi: Mystický sobáš sv. Kataríny, panny a mučenice (1503)

H. van Balen: Mystický sobáš sv. Kataríny (1628-1632)

Podľa J. Van Balena: Mystické zasnúbenie Kataríny Alexandrijskej (17.st.)

G. B. S. da Sassoferato: Mystický sobáš sv. Kataríny Alexandrijskej (1650)

G. C. Procaccini: Mystický sobáš sv. Kataríny (17.st.)

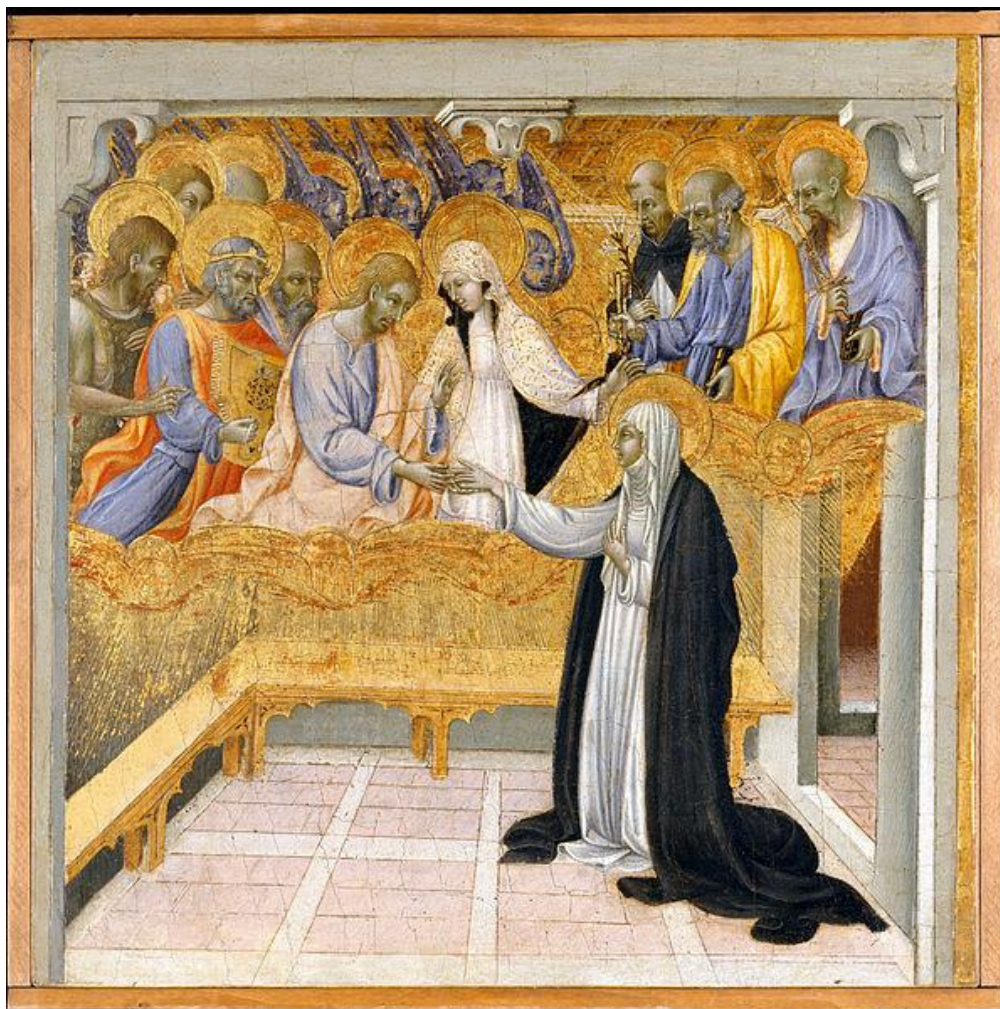

G. C. Procaccini: Mystický sobáš sv. Kataríny (1.pol. 17.st.)

Talijský maliar z 18.storočia: Zasnúbenie sv.Kataríny (1750-1780)

Mystické zasnúbenie sv. Kataríny Sienskej - videnie sv. *Kataríny Sienskej* týkajúce sa jej zasnúbenia s *Kristom*, bolo zrejme ovplyvnené jestvujúcimi maľbami na tému mystického zasnúbenia *Kataríny Alexandrijskej*, ktoré poznala; správy jej životopiscov sa o detailoch jej sna rozchádzajú, hovoria o dieťaťu Ježišovi rovnako ako o dospelom Kristovi; obidve verzie sú zastúpené v maliarstve 14.st., verzia s dieťaťom Ježišom je staršia; od mystického zasnúbenia Kataríny Alexandrijskej sa líši *habitom* (biela *tunika* a čierny *plášť*) a *rúškom*; kľáči a prijíma prsteň od Ježiška, ktorého drží na lone Panna Mária, alebo od dospelého Krista, ktorý zvyčajne stojí vedľa svojej matky; výjavu sú prítomní aj iní svätci

G. di Paolo: Mystický sobáš sv. Kataríny Sienskej (1460)

H. Rottenhammer: Mystický sobáš sv. Kataríny (16.st.)

F. Brizio: Mystický sobáš sv. Kataríny Sienskej (16.-17.st.)

P. Subleyras: Sobáš sv. Kataríny (1737)

mystický baránok - symbolické vyjadrenie eucharistického tajomstva, *eucharistie* ako obete, ako vzkrieseného Krista sprítomneného v cirkvi; obraz prebodnutého jahniatka s krvou tryskajúcou z jeho rany a zhromažďovanou do kalicha; kalich s jasným liturgickým významom sa vzťahuje tak na obeť, ako na spoločenstvá; v Starom zákone, je kalich je často symbolom spolu prežívania radosti a hojnosti: „Môj pohár pretiekol. Áno, len dobré a milosť ma budú po všetky dni môjho života“ (*Žalm 23,5-6*); v Novom zákone sa kalich vracia s dvojitým významom, odkaz na utrpenie a obeť a rovnako spolu prežívanie a spoločný podiel na vykúpení: „Tento kalich je nová zmluva v mojej krvi, ktorá bude preliata za vás“ (*Lukáš 22:20*); preto otvorené oči mystického baránka na oltári (Eyckovci) vyjadrujú posolstvo: „Raz som bol mŕtvy, ale teraz som živý na veky vekov“ (*Zjavenie 1,18*); mystický baránok tvorí ikonografiu *fontány krvi*, ktorá je jednou z foriem námetu *prameň života*; pozri *Klaňanie mystickému baránkovi*, *baránok Boží*, *Apokalyptický baránok*, *Križ Baránka*, *Uctievanie baránka*

<http://www.theglobaldispatches.com/articles/adoration-of-the-mystic-lamb>

J. van Eyck: Kľaňanie Mystickému Baránkovi (detail z Gentského oltára, 1432)

J.-B. Jouvenet: Klaňanie mystickému baránkovi (1680)

mystický lis - Lurker: starým Egyptanom bola dôverne známa predstava stotožňovania *krvi* a *vína*; boh lisu na olej a víno *Šesmu* pripútal hriešnikov k popraviemu klátu, zatiaľ čo v lise boli drvené ich hlavy, ale na druhej strane podával boh lisu mŕtvym víno ako životodarný nápoj (pozri *egyptskí bohovia*, *bohovia podsvetia*)

-v biblických knihách *prorokov* je lis obrazom Božieho trestu v súdny deň: „Chopte sa kosáka, lebo dozrela žatva, poďte a šliapte, lebo lis je plný, pretekajú kade; veľká je ich zlomyseľnosť“ (*Joel 4,13*); Boh šliapajúci v lise rozhnevane šliapal po národoch, vo svojom hneve ich rozšliapal ako vinné hrozna, až šťava z nich mu rúcho postriekala (*Izaiáš 63,6*); lis je symbolom premeny, z hrozna sa stáva víno, z utrpenia radosť, zo smrti vzbúdza nový život; tak ako vinice sú symbolom ľudu Izraela a *veža* symbolom chrámu, tak lis poukazuje na *oltár*; pri *apokalyptickom* opise súdu ako Božej žatvy „hodil anjel svoj kosák na zem a zberal víno zeme a uvrhol ho do veľkého lisu Božieho hnevu; v lise za mestom boli hrozna lisu stláčané“ a tiekla z neho krv (*Zjavenie 14,14-15*); až Kristus kráľ vyrazí k poslednému boji, povedie národy v krvavom rúchu s železnou barlou a „bude tlačiť lis plný vína trestajúceho Boha“ (pozri *Videnie jazdca menom Pravý a Verný/Kráľ kráľov*); *cirkevní otcovia* videli už v *Genesis* (49,11) prefiguráciu Kristovho utrpenia: „vo víne

vyperie si šaty a v krvi hrozna svoje rúcho“; *Tertulian* spája toto miesto s *Izaiášom* (63,2) a vidí v krvi vytlačenej lisom Kristov *eucharistický* nápoj; v stredovekom renesančnom maliarstve bol „mystický lis“ častým motívom: Spasiteľ drviaci hrozna je sám zrážaný brvnom lisu, aby svojou krvou, vytekajúcou z jeho rán, spasil ľudstvo; vínný lis Božieho hnevu sa spomína v námetoch *Hodina Žatvy a oberačky*

Hall: *sv. Augustín* prirovnal Krista k viničovému hroznu zo zaslúbenej zeme, ktorý sa dostal od vínného lisu; narážal pritom na dve pasáže zo *Starého zákona*: *Mojžiš* vyslal vopred dvoch mužov, aby preskúmali *kanaánsku* krajinu; tí odrezali ratolesť viniča s hroznom a priniesli ju na kláte (*Numeri 13,17-29*); pasáž z *Izaiáša* (63,1-6) opisuje pomstiaceho sa *Hospodína*, ako ničí utlačovateľské národy v lisovacej kadi svojho hnevu; mystický vínný list je zobrazený najmä vo francúzskom katedrálnom maliarstve 16.st. (*sklomal'ba, vitráž*); Kristus je zobrazovaný kľáčiaci pod lisom a keď má zachytiť jeho krv; alebo krv už vyteká z kade a je zachytávaná do súdkov; kríž býva premenený v lis „stipes“, alebo je to vztýčený drúk zo závitom; tento námet v takto veľmi doslovnom zmysle predstavuje katolícku náuku o „skutočnej prítomnosti“ Krista pri *eucharistii*; námet hroznu neseného na kláte má v kresťanskom umení svoje miesto ako predobraz Krista na kríži; dvaja *Mojžišovi* zvedovia nesú na ramenách medzi sebou klát a z neho visí obrovský viničový stravec; v svetskom umení francúzsky maliar *Poussin* (*barokový klasicizmus*, 17.st.) tento motív použil na personifikáciu jesene, jedného zo *Štyroch ročných období* a jeho obraz je istým prejavom „devalorizácie“ pôvodnej symboliky a jej nahradenie žánrovosťou

pozri *vínný lis*, *Vínný lis Božieho hnevu*, *Hodina Žatvy a oberačky*

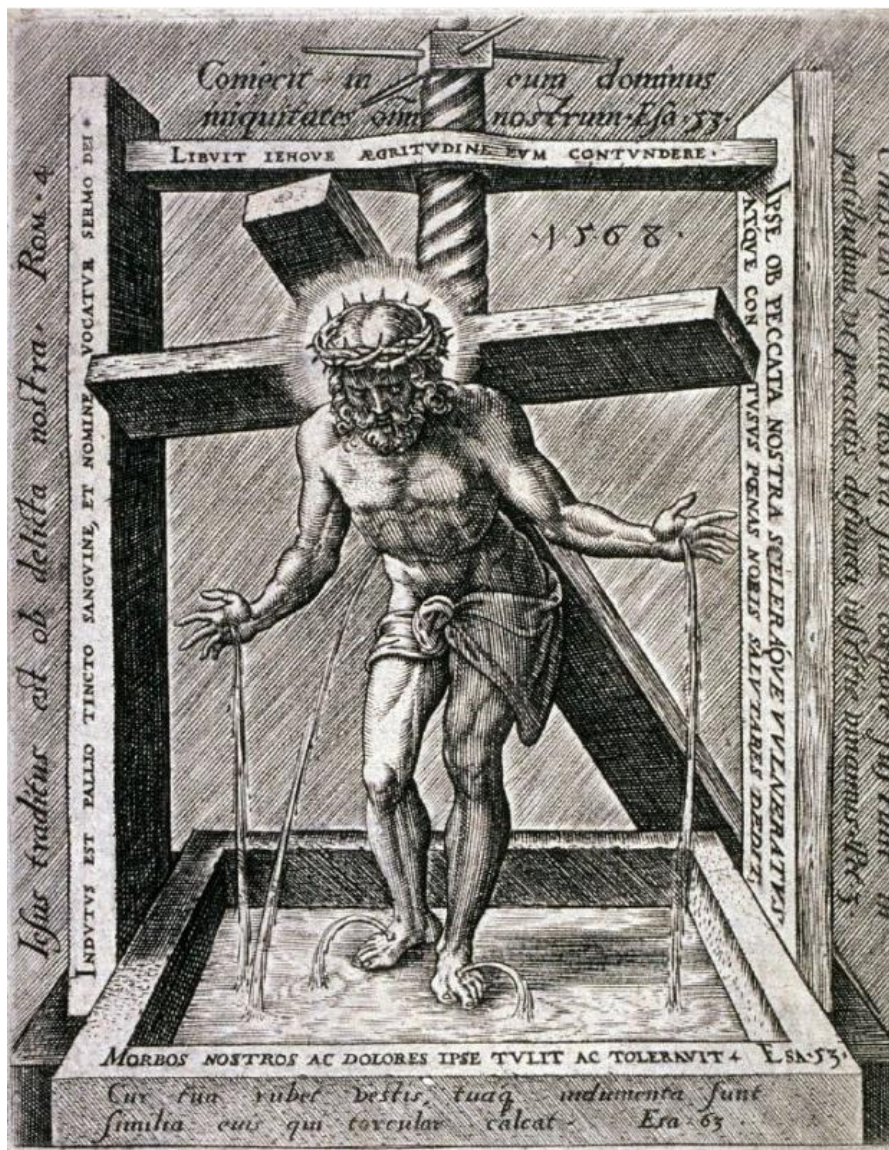
H. Vogtherr st.: Kristus vo vínnom lise

Dürerova škola: Kristus v lise (kostol sv. Gumberta, Ansbach, okolo 1511)

J. de Gheyn II podľa K. van Mandera I: Kristus vo vínnom lise (rytina z titulného listu, 1596-1598)

H. Wierix: Kristus nesúci kríž s krváčajúcimi ranami (mystický lis, rytina, 1568)

H. Wierix: Kristus vo vínnom lise (mystický lis, 17.st.)

mystika - Malá čl. encyklopédia: 1.záhadnosť; tajomnosť vyplývajúca zo zasvätenia do tajomstva (*mystérii*); tajuplnosť spojená vždy s určitou formou a stupňom nepoznateľnosti a nepochopiteľnosti; pozri *kult tela*

2.v širšom zmysle uznávanie nadprirodzenej podstaty objektívne jestvujúcich javov, viazanej v rovine ich interpretácie s filozofickými a metodologickým odklonom od základných princípov empiričnosti (vedeckosti) ľudského poznania (pozri *empirizmus*); v užšom význame je mystika vierou v bezprostredný, na zmysloch nezávislý styk človeka s nadprirodzenosťou prostredníctvom *extázy*; v rámci novodobého *okultizmu* je formulovaná rôznymi filozofickými a teologickými doktrínami

3.nábožensko-filozofické učenie usilujúce idealistickými prostriedkami a nesprostredkované poznanie boha a sveta (theosofia), človeka (antropozofia) a vzťahov medzi nimi (*okultné* náuky staroveku); prvky mystiky obsahuje väčšina nábožensko-filozofických učení staroveku

(*konfucianizmus, budhizmus, pytagoreizmus, novoplatonizmus*), stredoveku (kresťanská mystika, islámsky *súfizm* ad.); *Bonaventura*

pozri *okultizmus; astrológia, theurgia, alchýmia, antropozofia*

myš - podľa stredovekého *bestiára* sa myš rodí v zemi z humusu, preto sa volá latinsky *mus*; ochrankyňou pred myšami je *Gertruda z Nivelles* (†659); myši na jej obrazoch majú predstavovať duše uväznené v očistci, za ktoré sa usilovne modlíla

Eberhard v súvislosti s heslom *krysa*: na rozdiel od krýs nemajú *myši* v čínskej symbolike žiadny význam, možno preto, lebo nie sú tak škodlivé, možno aj preto, že majú obe zvieratá rovnaké meno „šu“ a iba keď treba živočíšny druh rozlíšiť, hovorí sa krysám „lao šu“ (stará myš); na *Nový rok* sa na pekinských trhoch konali predstavenia myších divadiel

pozri *Apollón Smintheus, Hatto; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; zvieratá, fiktívne myši a potkany*

<http://bestiary.ca/beasts/beat214.htm>

<http://bestiary.ca/beasts/beatgallery214.htm>

Myš (iluminácia stredovekého bestiára)

H. Schedel: Arcibiskup Hatto II (Norimberská kronika, 1493)

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Gertruda (Norimberská kronika, 1493)

H. Weiditz II.: Mačka pred myším kráľom (drevorez, 16.st.)

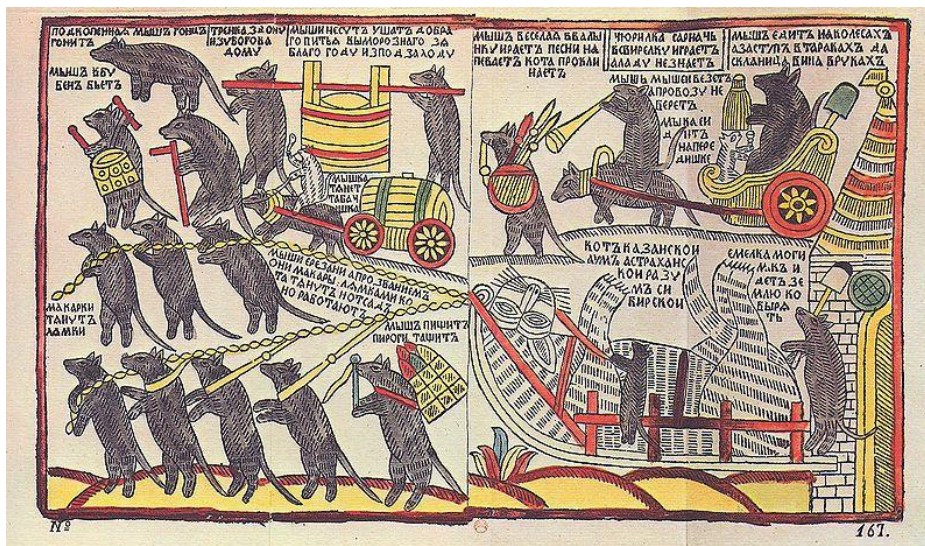
J. de Gheyn II.: Štyri myši (akvarel, 16.-17.st.)

J. Brueghel st.: Zátišie s ružou, myšou a hmyzom (16.st.)

W. van Aels: Zátišie s myšou a sviecou (1647)

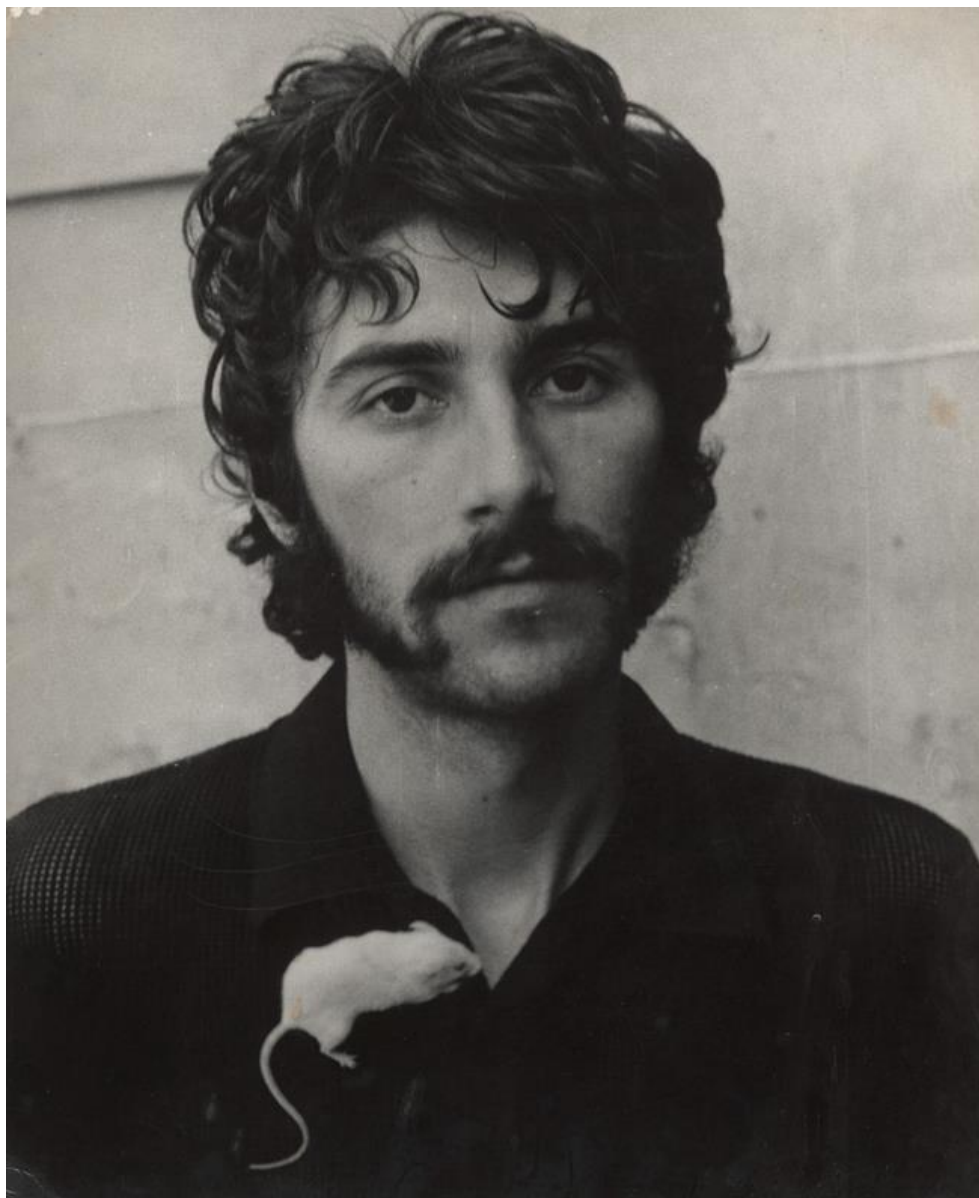
Мыши сù поховáватъ кочура (рускý лубок, 18.ст.)

E. Landseer: - (19.ст.)

H. H. Couldery: Neochotný spoluhráč (19.st.)

P. Hudec-Ahasver: Autoportrét (1967)

M. Hanák: Ilustrácia

M. Hanák: Ilustrácia

M. Hanák: Ilustrácia

myšlienka a spomienka - pozri *Hugin a Munin*

mýtické bytosti - pozri *božstvá, duchovia a mýtické bytosti*

mytologické hlodavce - pozri *Ratatöskr*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_rodents

mytologické kone - pozri *kone v severskej mytológii*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_horses

mytologické lode - pozri *Skíðbladni; lode severskej mytológie, objekty severskej mytológie*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_ships

mytologické meče - pozri *Notug, Ridill, Tyrfing, mytologické zbrane*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_swords

mytologické mosty - pozri *Bifrost, Gjallarbrú; mytologické objekty*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_bridges

mytologické obete znásilnenia - pozri *Rindr, Filomélé; znásilnenie*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_rape_victims

mytologické objekty - pozri *andvarinaut, prilba hrôzy, Tarnhelm; magické predmety, objekty severskej mytológie,*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_objects

mytologické postavy vianočné - vianočné mytologické postavy
mytologické prasatá - pozri *Gullinkambi*

https://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Fiktivn%C3%AD_prasata

mytologické rieky - pozri *Ífingr*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_rivers

mytologické stvorenia - legendárne stvorenia
mytologické vtáky kurovité - pozri *Vidofnir, kohúty v severskej mytológii*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_galliforms

mytologické uzly - pozri *keltské uzly*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_knots

mytologické zbrane - pozri *Gungnir, Tyrfing, Svätá kopija; mytologické meče*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_weapons

mytologické zbrane severské - severské mytologické zbrane
mytologickí králi - pozri *Thrymr*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_kings

mytologickí králi Dánska -

<https://translate.google.sk/#en/sk/Mythological%20kings%20of%20Denmark>

mytológia - súbor báji ako prvá ľudská predstava o svete (pozri *kozmológia*), prírode a ľudskom bytí; základné okruhy: báje *kozmogonické* (vznik sveta, vesmíru; pozri napr. *orfizmus, elementál, Pleidadés, Kassiopeia*), *stvoriteľské*, genealogické (rodové a príbuzenské vzťahy medzi bohmi: pozri *chtonické božstvo, hieros gamos, Deväť bohov z Onu, Asovia a Vanovia, bohovia Olympu*), civilizačné (mýty o hrdinoch), báje o založení miest, báje etiologické (pôvod a príčiny slávností); pozri *metamorfóza, boh, zoomorfný štýl, závoj; legendárne bytosti, legendárne postavy, biele kone v mytológii*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:Mytologick%C3%A9_v%C3%BDhonky

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:Mytol%C3%B3gia>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Mytologie>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythology>

http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:M%C3%BDtick%C3%A9_bytosti

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythology_stubs (mytológia pahýle)

mytológia africká - africká mytológia
mytológia anglická - anglická mytológia
mytológia arabská - arabská mytológia
mytológia austrálska - austrálska mytológia
mytológia čínska - čínska mytológia
mytológia dácka - dácka mytológia
mytológia egyptská - egyptská mytológia
mytológia etruská - etruská mytológia
mytológia európska - európska mytológia
mytológia germánska - germánska mytológia
mytológia grécka - grécka mytológia
mytológia indo-európska - indo-európska mytológia
mytológia islamská - islamská mytológia
mytológia japonská - japonská mytológia

mytológia keltská - *keltská mytológia*
mytológia kirgizská - *kirgizská mytológia*
mytológia kresťanská - *kresťanská mytológia*
mytológia litovská - *litovská mytológia*
mytológia paleobalkánska - *paleobalkánska mytológia*
mytológia osobná - *osobná mytológia*
mytológia podľa kultúry -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythology_by_culture

mytológia rímska - *rímska mytológia*
mytológia ruská - *ruská mytológia*
mytológia severská - *severská mytológia*
mytológia slovanská - *slovanská mytológia*
mytológia trácka - *trácka mytológia*
mytológia Urartu - pozri *urartskí bohovia*
mytológia židovská - *židovská mytológia*
mytologická kultúra - pozri *legendárni tvorovia podľa kultúry, germánski legendárni tvorovia, škandinávski legendárni tvorovia, severskí legendárni tvorovia*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythology_by_culture

mytologické dravé vtáky - pozri *Hraesvelg*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_birds_of_preay

mytologické hady - *legendárne hady*

mytologické mosty - pozri *Gjallarbrú*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_bridges

mytologické námety - mytologické predstavy o svete názorne podávajúce výklad vzniku a usporiadania sveta v danom časovom horizonte; pôvodná funkcia jednotlivých námetov doposiaľ nie je vždy vedecky objasnená; mýty, ich vznik, trvanie a zánik nie je historicky vymedzený ranými fázami vývoja spoločnosti; mýty prežívajú, sú dobovo ponímané, vykladané a začleňované do stále nových súvislostí; literárne podané mýty sa stali dôležitým zdrojom výtvarného zobrazovania; v ranom indickom umení zdrojom mytologických námetov najmä *Rigvéda*, *Mahábhárata*, *Rámájana*; v čínskom umení literárnym zdrojom Konfuciove spisy (napr. „Historické záznamy“ mali 26 tis. veršov); pre vedu ostávajú záhadou niektoré paralely mýtov (pozri *paralelizmus*), napr. starovekého Mexika a euroázijského kontinentu; porovnávací metóda preukázala vzťahy medzi sumerskými a egyptskými mýtami, medzi egyptskými a gréckymi, rímskymi a gréckymi, kresťanskými a antickými ap.; spoje od sumerskej *Innany* > akkadskej *Ištar* > egyptskej *Isis* > kresťanskej *Márie*; mezopotámsky mýtus o *Gilgamešovi* predobrazom židovského mýtu o *Samsonovi* a gréckeho mýtu o *Héraklovi*; zdrojmi mýtov aj básnické dielo (Homérova *Illias* a *Odysea*, Hesiodova *Theogonia*, Ovídiove *Metamorfózy*); mýtovtorné je aj kresťanstvo, ktoré ťaží zo starších mýtov, ktoré filozoficky a morálne prehodnocuje; hlavným zdrojom námetov sa stali mýty zachytené v Písme (pozri *Biblia*) a antické mýty sprostredkované dobovému umeniu spisom Ovide moralisé z 1484 s Mansionovými drevorezmi (C.Mansion, tlačiar v Bruggách); obdobný význam mali Ovídiove *Metamorfózy* vydané 1604 holandským maliarom C.Manderom ako súčasť spisu Het-Schilder-Bock (s podtitulom *Maliarova biblia*), ktoré sa stali dôležitým prameňom antických mytologických námetov od renesancie: Botticelli, Tizian, Raffael, Correggio, Rubens, Rembrandt, Poussin, Ingres, Delacroix, Daumier, J. V. Myslbeek, Aleš, Šíma, Picasso, Mailol, Matisse, E. Filla; mytologickými námetmi z hľadiska určenia námetu sa zaoberá *ikonológia* a ď. odbory umeleckej historiografie a teórie (pozri *dejepis výtvarného umenia*); pozri *zoomorfny štýl*

mytologické objekty - pozri *Sessrúmnir, Yggdrasil, Draupnir, Mjöllni, Medovina poézie; severská mytológia*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_objects

mytologické psy -

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythological_dogs

mytologické stvorenia - pozri *severskí škriatkovi, obri v severskej mytológii, zvieratá v severskej mytológii, kone v severskej mytológii; bestiár, monštrum*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Legendary_creature_stubs

http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:M%C3%BDtick%C3%A9_bytosti

http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:M%C3%BDtick%C3%A9_%C5%BEivo%C4%8D%C3%ADchy

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Legendary_creatures

mytologické stvorenia Stredného východu - *legendárne bytosti Stredného východu*

mytologické vtáky - staroveké a stredoveké obludy v tvare vtákov: antický *Fénix, charista, Harpye, sirény, stymfalské vtáky, Abraxas; Bat, Kaladrius*; indický a ázijský *Garuda*; ázijský *Khrut*; perzský *grif*; čínsky *feng-chuang*; židovský *milcham*; egyptský *benu*; slovanské *Alkonost, Gamajun*; pozri *monštra, bestiár*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Legendary_birds

mytologické výhonky -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mythology_stubs

mytologické zvieratá - *fiktívne zvieratá*

mytologickí maliari -

http://es.wikipedia.org/wiki/Categor%C3%ADa:Pintores_de_escenas_mitol%C3%B3gicas

Mytriles – v súvislosti s heslom *Pelops*: v gréckej mytológii bol Pelops syn *Tantala* a vnuk *Dia*, dobyvateľ Peloponézu; svojím podvodným víťazstvom pri pretekoch vozov nad kráľom *Oinomaom* (podplatil vozataja kráľa *Oinomaos*) získal jeho dcéru *Hippodamiu* a vládu v *Elide*; neskoršie nepohodlného svedka, vozataja *Mytrila*, zvrhol do mora; kliatba zomierajúceho (pozri *miazma*) stihla Pelopsových potomkov *Átreu* a *Thyesta*, ale aj *Chrysippa* a *Pitea*; podľa jednej verzie smrť *Chrysippa* zaviniť kráľ *Laios*, ktorý ho dal uniesť, a nasledovalo Pelopsove prekliatie rodu *Laia* do tretieho kolena; prvou obeťou tejto kliatby bol sám *Laios*, ktorý mal zahynúť rukou svojho syna *Oidipa*; druhou bol sám *Oidipus* a ďalej jeho potomkovia *Eteokles* a *Polyneikos*

T. de Leu podľa A. Carona: Pelops a Hippodamia (1615-1617)

mýty - báje; tradíciu prenášaná predstava alebo príbeh o vzniku sveta, o prírodných javoch, o hrdinoch a p; mytologické predstavy o svete v obraznej forme podávajú *mytologické námety*; výkladovým popisom mýtov sa zaoberá *ikonografia*; mytologickými námety z hľadiska určenia námety sa zaoberá *ikonológia* a ď. odbory umeleckej historiografie a teórie (pozri *dejepis výtvarného umenia*); mýty sa delia na *kozmogonické mýty*, *stvoriteľské mýty*, genealogické (rodové a príbuzenské vzťahy medzi bohmi), civilizačné (mýty o hrdinoch), báje o založení miest, báje etiologické (pôvod a príčiny slávnosti); pozri *mytológia*, *symboly geometrické*; *browniovia*, *Pieseň o Niebelungoch*; *Brunhilda*, *Sigurd*

Profantová, Profant: mýtus je určitý spôsob vyprávania, ktorým si ľudia vytvárajú spoločný svet; príbehy o bohoch a hrdinoch, o pôvode najdôležitejších kultúrnych schopností, o pôvode ľudí a stvorení sveta; mýty vytvárali spoločne prijímaný poriadok sveta a určovali životy tých, ktorí ich

vyprávajú; iba vo výnimočných prípadoch sú rekonštruované zlomky príbehov, nakoľko vždy ide iba o torzá a mytologické predstavy majú tendenciu prijímať formy, ktoré sa im núkajú v najbližšom alebo vzdialenejšom okolí; zdrojom poznávania mytológie je etnografia (národopis, veda o materiálnej a duchovnej kultúre národov, národností, etník), archeológia a d. vedec. disciplíny; mýtické príbehy vyprávajú ako deje pravdivé, ktorým verili tak tí, ktorí ich prednášali, ako tí ktorí ich počúvali; kritériom pravdivosti mýtu bola autorita; pravda mýtu sa obracala k autorite toho, čo existovalo skôr, preto sa príbehy mýtov obracajú k počiatkom; vyprávači si uvedomovali, že správa odovzdávaná od úst k ústam, sa skresľuje, preto vznikali rôzne stratégie, ako obnoviť pôvodný neprekrútený mýtus: 1.príbeh vyprávajú božskou osobou (súčasníkom a očitým svedkom doby, vo ktorej sa mýtus odohráva); 2.obnova pravdivosti príbehu priamou účasťou na rituáli, ktorý predstavoval symbolickú reprezentáciu (opätovné sprítomnenie) udalosti; variant 1. sa usiloval tajomné a nepochopiteľné udalosti mýtu vysvetliť prostredníctvom predpokladu nejakej prirodzenej udalosti; variant 2. predpokladal filologické skúmanie mýtov, ktoré zaznamenávalo a porovnávalo jednotlivé tradované varianty príbehu, vysvetľovalo ich nezrozumiteľné miesta prostredníctvom zaradenia do kontextu ďalších vyprávání ap.; prvotný čas, v ktorom sa mýty odohrávali, čas zakladania sveta, bol sice počiatkom, no paradoxne to neznamenal, že musel ležať na časovej osi pred naším historickým časom: mýty sú podávané ako príbehy z počiatkov času a vždy sa odvolávajú na dlhú tradíciu svojho vyprávania, čo však nebránilo ich priebežnej aktualizácii alebo dokonca novej reprodukcii; tak ako ostatné diela ľudskej kultúry mýty sa menia a vyvíjajú v prúde historického času; túto premenlivosť nemá zmysel zakotvovať v nehybnom predhistorickom období, nakoľko každý mýtus vo svojej konečnej podobe náleží dobe, v ktorej je vyprávajú a zaznamenaný; zaznamenávaním stôp mýtov (najmä *slovanských*) sa venovali „národné“ *kroniky*, ktoré vznikali v 12.st.; mýty zaznamenávané v tomto čase sú vyprávania, ktoré nie sú zapísané vo forme mýtov, ale vo forme istej povesti > kronikári s ohľadom na pravidla kronikárskeho žánru zbavovali vyprávania súvislostí s mytologickým zázemím (odkazy k bohom, hrdinom iných mýtov ap.) > niekdajšie mýty sa vyprávajú ako historické príbehy popisujúce prirodzené udalosti; kronikárskemu vyprávaniu podriadené prvky tajomna; dôvody pohistorizovania mýtov v stredoveku mal rôzne príčiny: spomenutú kronikársku potrebu alebo boj proti *pohanským* bludom; pohistorizovanie mýtov je stratégiou nazývanou aj podľa gréckeho učenca Euhémery; jej opačným postupom je rekonštrukcia mýtu > re-euhémeryzácia; zložitost' tohto postupu spočíva v tom, že k podozreniu na mýtický pôvod príbehu je väčšinou veľa dobrých indícií, ale chýbajú akékoľvek dôkazy

mýty kozmogonické - mýty o stvorení vesmíru, planét (pozri *kozmogónia*, *nebeské telesá*); pozri *metamorfóza*, *oktogón*; *hora sveta*, *Múspel*, *Ymi*, *Gaia*; Lurker: *mandľovník*; Baleka: *prabažina*; Discovery: *faraón*; Jordan: *Jaldabaoth*; Becker: *olej* („prvotná voda“); *imelo*; *Isidin uzol*

mýty stvoriteľské - súbor mýtov s ústredným motívom aktu stvorenia; zahrnuje popis príčin stvorenia, genéziu a následky; ide o časový a obsahový rozvrh etáp tvorivého procesu nadprirodzených síl, na ktorého konci stojí svet alebo vesmír (pozri *kozmogónia*); často využíva alegóriu *tzv. stromu sveta*; pozri *grécka mytológia*: *kúrétés*, *Protogónos*, *Gaia*; *Prométheus*, *Pandora*, *Pelasgos*; Egypt: *Atum*, *Ptah*; Čína: *P'an Ku*; *germánska mytológia*: *Ymi*, *Múspell*; Palestína, Sýria: *El*, *Baal*; Chetití a Churrití: *Kumarbi*; kresťanstvo: *Adam*; kresťanstvo a *gnosticismus*: *Jaldabaoth*, *Sabaoth*; v *gréckej mytológii* pozri *s*; *metamorfóza*; v *židovskej mytológii* pozri *kabala*; v *indiánskej mytológii* pozri *Quetzalcoatl*, *Cihuacoatl* - *Quilaztli*, *Coyolxauhqui*, *Hunab Kua*, *fénix* (Becker); *kráľ obet*; India: *Pradžápati* (Beliana)

http://www.fext.cz/bestiar/demiurg_001.htm

http://en.wikipedia.org/wiki/Pelasgian_Creation_Myth#Pelasgian_creation_myth